

WALKA POLITYCZNA CHŁOPÓW POWIATÓW ROPCZYCKIEGO
I PILZNEŃSKIEGO W OKRESIE WYBORÓW DO SEJMU W 1928 R.

Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, ogłoszone na dzień 4 marca 1928 roku, w myśl założeń sił politycznych, które objęły w Polsce władzę w wyniku przewrotu majowego 1926 roku, jak również opozycyjnych stronnictw politycznych, miały stać się niejako sprawdzianem opinii społecznej i wyrazem stosunku społeczeństwa polskiego do dokonanych zmian. Ich wyniki winne były dać odpowiedź, w jakim stopniu dokonane zmiany znalazły akceptację społeczeństwa i wzmocniły pozycje zwolenników J. Piłsudskiego. Zdawały sobie sprawę z takiego stanu rzeczy, tak poszczególne stronnictwa polityczne, jak również obóz rządzący, co znalazło odzwierciedlenie w ożywionej agitacji przedwyborczej we wszystkich niemal rejonach Polski. Również tereny powiatów ropczyckiego i pilzneńskiego były w latach 1927 i 1928 przykładem ostrej walki politycznej działających tam stronnictw i ugrupowań politycznych.

Bardzo wcześnie do walki o głosy wyborców przystąpiły czynniki rządzące. Już we wrześniu 1927 roku poszczególne Urzędy Wojewódzkie opracowały materiały porównawcze wpływów politycznych stronnictw na podległych sobie obszarach, przedstawiając równocześnie prognozy wyborcze. Z materiałów dotyczących interesujących nas powiatów wynika jednoznacznie, że w przeciągu dwu lat poprzedzających wybory nastąpiły w nich wyraźne zmiany w układzie sił politycznych. Wyrażały się one, między innymi, w dość znacznym spadku wpływów Polskiego Stronnictwa Ludowego „Piaś”, głównie na rzecz Stronnictwa Chłopskiego. Jeżeli bowiem w wyborach 1922 roku w okręgu nr 45, do którego wchodził również powiat pilzneński, PSL „Piaś” zdobyło pięć mandatów a Stronnictwo Katolicko-Ludowe dwa, to pod koniec 1927 roku przewidywano, iż w zasięgu jego możliwości leży zdobycie najwyżej dwóch mandatów. Uważano natomiast zdobycie przez Stronnictwo Chłopskie dwóch mandatów za rzecz prawie pewną. Zdawały się za tym przemawiać secesja Józefa Berka z „Piaśta”, jak również wyteżona działalność agitacyjna Stronnictwa Chłopskiego. Wprawdzie podstawową bazą Stronnictwa

Chłopskiego w tym okręgu były powiaty Gorlice i Dąbrowa, lecz także w powiecie pilzneńskim poczyniło ono znaczne postępy. Ponadto SKL winno utrzymać swój dotychczasowy stan posiadania, a PPS zdobyć jeden mandat, głównie dzięki wzmożeniu swojej działalności w środowiskach wiejskich¹.

Prawie identyczny układ sił oraz podział mandatów przewidywały władze wojewódzkie w okręgu nr 46, do którego należał powiat ropczycki, z tym jednak, że jeszcze większe szanse dawano Stronnictwu Chłopskiemu, przez które zdobycie dwóch mandatów nie ulegało żadnej dyskusji, natomiast o trzeci mandat stoczyć musiało walkę z PSL „Piast”².

Bardzo interesujące są obliczenia wpływów politycznych i ich zmiany w ciągu lat 1926, 1927 i 1928 w porównaniu do ilości głosów oddanych na poszczególne listy podczas wyborów w 1922 roku. Oczywiście nie można ich uważać za w pełni odpowiadające rzeczywistości, ale na ich podstawie można wyrobić sobie pogląd na zasadnicze kierunki przemian w geografii politycznej poszczególnych powiatów. I tak np. w powiecie ropczyckim statystyka wpływów politycznych przedstawiała się następująco³:

Stronnictwo	Liczba głosów w latach				
	1922	I. 1926	I. 1927	1. I. 1928	15. I. 1928
Zw. Lud. Nar.	2090	2000	2000	1600	400
PSL »Piast«	18591	19000	18000	8000	7200
Str. Chłopskie	41	1000	2500	10500	4000
Zjedn. Ludu	—	—	—	—	6500
PPS	1311	1300	1300	2700	2700
SKL	4529	4500	4000	5000	6120
Liczba uprawnionych do głosowania	35518	36000	36000	36000	36000

Z zestawienia wynika wyraźnie, co znalazło również potwierdzenie w innych materiałach, że na terenie Ropczyckiego i Pilzneńskiego doszło do zasadniczego przegrupowania sił. Szczególnie duże straty poniosło PSL „Piast” w powiecie ropczyckim, gdzie jego wpływy w świetle powyższych materiałów spadły z 52,3% w roku 1922 do ok. 20% w 1928. Uwidocznił się również poważny wzrost wpływów radykalniejszego od

¹ WAP Kr., Urząd Wojewódzki Krakowski 35, *Statystyka z r. 1922 i szanse wyborcze ugrupowań politycznych*. Okręg nr 45, Kraków 22 września 1927.

² Tamże, Okręg nr 46.

³ WAP Kr., UWKR 66, *Statystyka wpływów politycznych na terenie powiatu ropczyckiego z 15 stycznia 1928 r.*

„Piasta” Stronnictwa Chłopskiego, z tym jednak, że w ciągu miesiąca stycznia 1928 r. utraciło ono część swych zwolenników na rzecz Zjednoczenia Ludu założonego przez Jakuba Bojkę. Ugrupowanie to zdobyło sobie w powiecie ropczyckim 18⁰/₀ wpływów. Równocześnie odnotować należy poważny wzrost znaczenia na wsi ropczycko-pilzneńskiej klerykalnego Stronnictwa Katolicko-Ludowego.

Powiat pilzneński⁴:

Stronnictwo	Liczba głosów w latach			
	1922	1. I. 1926	1. I. 1927	I. XII. 1927
Zw. Lud. Nar.	167	100	100	—
PSL »Piast«	13663	10000	9000	—
Stronnictwo Chłopskie	208	4000	5000	6000
PSL Wyzwolenie	10	—	—	10
PPS	312	300	300	350
SKL	2139	2500	2500	6000
Liczba uprawnionych do głosowania	21426	22000	22000	22000

Przyczyn takiego stanu rzeczy należy się dopatrywać w całym szeregu różnorodnych czynników. Wydaje się jednak, że do decydujących na omawianych terenach należały m. in. utrata zaufania pewnej części chłopów do politycznej konsekwencji PSL „Piast”, stosunkowo znacznych sympatiach do J. Piłsudskiego oraz konfliktach w łonie kierownictwa Stronnictwa, szczególnie w jego klubie poselskim. Nie bez znaczenia był fakt, że jednym z głównych oponentów W. Witosa był Jan Jedynak, poseł Ropczyckiego, były legionista i oficer, który już 10 marca 1927 roku na posiedzeniu Klubu wystąpił z propozycją poczynienia kroków w kierunku porozumienia z rządem. Stał Jedynak na stanowisku, że próba taka będzie mile widziana w społeczeństwie⁵.

Innym zagadnieniem, które wywoływało wyraźnie reperkusje wśród chłopów był konflikt między J. Bojką a W. Witosem, który w ostatecznym efekcie doprowadził do nowego rozłamu w Stronnictwie w październiku 1927 roku⁶.

⁴ Tamże, *Statystyka wpływów politycznych na terenie powiatu pilzneńskiego z 1 grudnia 1927 r.*

⁵ Protokół z posiedzenia Klubu PSL „Piast” z dnia 10 marca 1927 r., Klub Parlamentarny PSL „Piast” 1926—1931. *Protokoły posiedzeń*, wyd. J. R. Szaflik, Warszawa 1969, s. 68.

⁶ J. R. Szaflik, *Polskie Stronnictwo Ludowe Piast 1926—1931*, Warszawa 1931, s. 132—133.

Już w listopadzie 1927 roku na powiatowym zjeździe delegatów i przewodniczących kół gminnych PSL „Piast”, odbytym w sali Sokoła w Ropczycach z udziałem i referatem politycznym senatora F. Scibora, F. Stęrk zgłosił wniosek o przyjęcie manifestu Bojki⁷. Wprawdzie został on przez większość zebranych odrzucony, jednak sam fakt dyskusji nad nim wskazuje na istnienie rozbieżności wśród aktywu powiatowego stronnictwa. W kilka dni później, 13 listopada odbył się w Ropczycach ponowny zjazd zainspirowany najprawdopodobniej przez Jedynaka, z jego referatem politycznym, który miał przebieg znacznie burzliwszy od poprzedniego. Charakterystyczne było wystąpienie Ochaba z Ropczyc, który przeprowadził ostrą krytykę „Piasta”. Wprawdzie w odpowiedzi udzielonej mu wykazał A. Gąsior Ochabowi „nieznajomość kwestii”, lecz w uchwalonej rezolucji uwidoczniły się wyraźnie tendencje sprzeczne z wytycznymi władz naczelnych. W rezolucji tej znalazły się następujące postulaty: „1. Zjazd wzywa Klub „Piasta”, by starał się porozumieć z rządem i współpracował z nim dla dobra państwa i społeczeństwa; 2. Zebrani wzywają senatora Bojkę, by cofnął manifest, wrócił w szeregi stronnictwa „Piasta”, którego był współtwórcą i tu przeprowadził swoje postulaty; 3. Zebrani wzywają klub „Piasta”, względnie Radę Naczelną, by stanął na stanowisku uchwał Zarządu Głównego”⁸.

Jak z tego wynika, wniosek Jedynaka znalazł akceptację działaczy powiatowych, którzy współpracę z rządem uznali za konieczność. Nie potępiono również, tak jak to było w szeregu innych powiatach, manifestu i osoby J. Bojki, ograniczając się do apelu pod jego adresem.

Nieco odmienne stanowisko w tej kwestii zajął powiat pilźnieński, któremu ton nadawał wiernie oddany Witosowi poseł, Adam Krężel. Na posiedzeniu zarządu powiatowego w dniu 7 listopada 1927 roku uchwalono zaproponowaną przez niego rezolucję w następującym brzmieniu: „1. Zatwierdzić stanowisko Klubu PSL „Piasta” a w szczególności prezesa Witosy; 2. Wezwać senatora Bojkę, by nie dał się wyzyskiwać wrogim dla sprawy chłopskiej obozom i by natychmiast powrócił do stronnictwa; 3. Nie dopuścić stanowczo do ustąpienia ze stanowiska prezesa Stronnictwa”⁹.

Na stanowisku ludowców powiatu ropczyckiego zaważył z pewnością stosunek Jedynaka do rozgrywek w łonie kierownictwa, który wśród chłopów, jako „ich poseł” cieszył się w tym okresie powszechnym autorytetem.

⁷ Zbiory Franciszka Stachnika (Zb. Fr. St.), *Księga protokołów zarządu Powiatowego PSL „Piast” w Ropczycach*. Protokół ze zjazdu delegatów i przewodniczących kół gminnych z dnia 6 listopada 1927 r., s. 16—17.

⁸ Tamże, Protokół ze zjazdu delegatów i przewodniczących kół dnia 13 listopada 1927 r.; s. 17—18.

⁹ WAP Kr., UWKR 58, *Uchwały Zarządu Powiatowego w Pilźnie dnia 7 listopada 1927 r.*; „Piast”, 1927, nr 47 z 20 XI.

Ponadto należy również zwrócić uwagę na fakt, iż w okresie poprzedzającym wybory, wewnętrzne nieporozumienia między stronnictwami chłopskimi starała się wykorzystać Komunistyczna Partia Polski. W marcu na terenie powiatu pilzneńskiego działały dwie chłopskie komórki KPP liczące siedmiu członków¹⁰. Jest rzeczą oczywistą, że nie mogły one odgrywać w tym okresie roli decydującego czynnika politycznego, jednak sam fakt rozpoczęcia pracy w środowisku wiejskim wywarł w późniejszym okresie określony wpływ na drogi rozwoju ruchu ludowego. Zaszła bowiem możliwość oddziaływania na masy chłopskie, wpływając tym samym na radykalizację programów poszczególnych stronnictw.

Zdając sobie sprawę z wagi zbliżającej się rozgrywki politycznej, jak również z zachwiania się wpływów PSL „Piast” na wsi, jego przywódcy i działacze w trakcie stosunkowo wcześniej rozpoczętej kampanii wyborczej starali się odzyskać zachwianą pozycję. 7 stycznia 1928 r. w Ropczycach odbył się zjazd delegatów i mężów zaufania powiatu z referatem J. Jedynaka, który licząc na uzyskanie mandatu przyjął postawę pojednawczą wobec władz Stronnictwa. Zjazd podjął krytykę polityki rządu oraz działalności „różnych łaźników partyjnych”, którzy „kryją się pod sukmaną marszałka Piłsudskiego krytykując PSL”. Nie obyło się również bez głosów krytycznych pod adresem Stronnictwa, co uwidoczniło się głównie w przemówieniu T. Dyły¹¹. Zjazd ten miał również omówić organizację akcji wyborczej i następnego zjazdu dla wyboru kandydata na posła. Zjazd nie zakończył jednak obrad, gdyż pod pretekstem, że nie wszyscy jego uczestnicy mogli wylegitymować się pisemnymi zaproszeniami, komendant policji rozwiązał zgromadzenie.

Posunięcie to było wyrazem, że również czynniki prorządowe rozpoczęły swoistego rodzaju kampanię przedwyborczą, zmierzającą do paraliżowania wszelkich poczynań stronnictw opozycyjnych. Rząd postanowił wygrać wybory, wykorzystując w tym celu wszelkie możliwe legalne i nielegalne środki. Nie liczono się w tym względzie z żadnymi przepisami, skoro wbrew postanowieniom ordynacji wyborczej głównym komisarzem wyborczym mianowany został członek rządu Stanisław Car. Równocześnie do kampanii na rzecz Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem zaangażowane zostały lokalne organa administracji państwowej, a na fundusz wyborczy BBWR wypłacono ze skarbu państwa ministrowi spraw wewnętrznych Felicjanowi Sławoj-Składkowskiemu 8 mln złotych¹².

Ponieważ liczono się z możliwością ponownego rozwiązania zjazdu w Ropczycach, zdecydowano, że odbędzie się on we wsi Chechły. Głów-

¹⁰ Archiwum Zakładu Historii Partii (AZHP), KPP, Syg. 158/XII—4, t. 4. Komitet Okręgowy Kraków. Stan organizacyjny z 15 III 1928, k. 26.

¹¹ Zb. Fr. St., *Księga...*, *Protokół zjazdu delegatów i mężów zaufania powiatu ropczyckiego z dnia 7 stycznia 1928 r.*, s. 19.

¹² J. R. Szaflik, *Polskie Stronnictwo...*, s. 177—178.; St. P. Stęborowski, *Geneza Centrolewu*, Warszawa 1963, s. 76—80.

nym punktem zjazdu, który zorganizowany został 9 stycznia w stodole Kazimierza Szczepanka, było ustalenie kandydatur do Sejmu i Senatu. Uczestniczyli w nim delegaci PSL „Piast” z 69 gmin. Na wniosek Stanisława Składzienia z Zawady wysunięto kandydaturę Jana Jedynaka. Propozycja przyjęta została przez aklamację, podobnie zresztą jak również kandydatura prezesa zarządu Powiatowego, Jana Siwuli, do Senatu. Na zastępcę posła wytypowany został Stanisław Ciołkosz z Konic¹³.

Podobny zjazd odbył się 19 stycznia w powiecie pilźnieńskim. Ponieważ w samym Pilźnie nastroje antypiaستowskie były bardzo silne, a burmistrz miasta, Marcei Szczeklik, był do stronnictwa szczególnie wrogo usposobiony, zebranie musiało się odbyć w sąsiedniej wsi. Jak dużą wagę przykładano do wyników tego zjazdu, a także omawianych terenów w nadchodzących wyborach świadczyć może fakt uczestnictwa w nim W. Witosa, Jana Brodackiego i Adama Krężła. Kandydatem na posła z ramienia PSL „Piast” wybrany został Jan Piróg z Borowej¹⁴.

Równocześnie rozpoczęły przygotowania do wyborów inne ugrupowania chłopskie. W Ropczycach, w tym samym czasie gdy doszło do rozwiązania zjazdu PSL „Piast”, odbywał swoje obrady zjazd wyborczy Stronnictwa Chłopskiego. Obrady toczyły się pod przewodnictwem miejscowych działaczy T. Dyły i Franciszka Stręka. Na listę wyborczą wytypowano F. Stręka. Podobne zgromadzenie odbyło się 25 stycznia w Dębicy. Uczestniczyli w nim także zwolennicy J. Bojki¹⁵.

Pomimo bardzo optymistycznych sformułowań w sprawie perspektyw wyborczych, zamieszczanych na łamach „Piasta”, o zdecydowanych i niezachwianych wpływach Stronnictwa w omawianych powiatach, cały szereg danych przekonuje nas o ostrej walce politycznej i systematycznym spadku zaufania do jego polityki, mimo iż do niedawna obydwie powiaty należały do najsilniejszych punktów PSL „Piast” w województwie krakowskim. Duży wpływ na zachwianie stanowiska znacznej części chłopów wywarła również decyzja o sojuszu wyborczym z Chrześcijańską Demokracją.

Starosta ropczycki Loret zwrócił uwagę, że proces ten uzewnętrznił się również we wzroście popularności wśród chłopów takich czasopism jak „Przyjaciel Chłopa”, wydawany w Rzeszowie przez A. Szmigła, oraz „Przyjaciel Ludu”, oczywiście kosztem „Piasta”¹⁶.

¹³ Zb. Fr. St., *Księga...*, *Protokół zjazdu delegatów powiatu ropczyckiego dnia 9 stycznia 1928 r.*, s. 20.; „Piast” 1928 nr 6 z 5 II.

¹⁴ „Piast” 1928, nr 5 z 29 I.

¹⁵ „Piast” 1928, nr 6 z 5 II. W świetle relacji na wiecu w Ropczycach za Strękiem głosowało tylko 26 osób, a przeciw niemu „podniósł się las rąk”. Podobny przebieg miał mieć również wiec w Dębicy.

¹⁶ Zakład Historii Ruchu Ludowego przy Naczelnym Komitecie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (ZHRL), *Syg. F-42 A, UWKR, t. 19, Pismo starosty ropczyckiego do Wojewody Krakowskiego, Ropczyce 21 X 1927.*

Ponadto dowodem na istnienie takiego procesu jest dość żywy ruch organizacyjny pozostałych stronnictw, dający się zaobserwować po przewrocie majowym. W ciągu roku 1927 Stronnictwo Chłopskie założyło swoje koła gminne m. in. w takich miejscowościach, jak: 21. I. w Przeczycy, 25. I. w Wiewiórcy, 19. III. w Bystrzycy, 3. IV. w Nockowej, 18. IV. w Wiśniowej, 29. V. w Dębowej, 29. IX. w Czarnej, 9. X. w Olchowej, a także w Krzywej. Na czele wyżej wyszczególnionych kół stali: Józef Czech, Jan Zassowski, Franciszek Żuczek, Wincenty Jaworski, Jan Pyra, Jan Kowalski, Filip Borek, Władysław Pieja, Walenty Swiniuch¹⁷.

Największe sukcesy organizacyjne odniosło Stronnictwo Chłopskie w okręgu sędziszowskim i tu też 25 września 1927 roku utworzono Zarząd Stronnictwa Chłopskiego na okręg Sędziszowski. W skład jego weszli m. in. Stanisław Wilk z Boreczka, Władysław Pieja z Olchowej, Ignacy Koczeń z Nockowej, J. Pyra z Wiśniowej, Roman Białek z Kamionki, W. Jaworski z Nockowej, Józef Dłuzej z Rudy, Józef Olkusz z Ocieka, Józef Jop z Olchowej. Anonimowy autor notatki, zamieszczonej na łamach „Przyjaciela Ludu”, podkreślał z zadowoleniem, że „likwidacja wpływów witosikowych postępuje szybko, gdyż i w Ropczyckiem chłopi już przejrzeli”¹⁸. Również źródła urzędowe z tego okresu odnotowują wyraźny i systematyczny spadek zwolenników „Piasta” po przewrocie majowym¹⁹.

W omawianym okresie nastąpiło również wyraźne zachwianie się proporcji wpływu poszczególnych ugrupowań politycznych w organizacjach samorządowych i gospodarczych obu powiatów. Tak więc pod koniec 1927 r. na 1460 mandatów w radach gminnych powiatu ropczyckiego piastowcy posiadali 689, Stronnictwo Chłopskie 411, Stronnictwo Katolicko-Ludowe 137, PPS 38, Związek Ludowo-Narodowy 68, Chadecja 2. Podobny układ daje się również zaobserwować w radach gminnych powiatu pilzneńskiego, gdzie na ogólną liczbę 1056 mandatów PSL „Piast” posia-

¹⁷ Informacje o założycielskich zebraniach Stronnictwa Chłopskiego oraz o składach zarządów gminnych zamieszczone zostały na łamach szeregu numerów „Przyjaciela Ludu” z 1927 r.

¹⁸ „Przyjaciel Ludu” 1927, nr 40 z 2. X.

¹⁹ Z materiałów UWKR wynika, że PSL „Piast” tylko w ciągu 1926 r. straciło w pow. ropczyckim ok. 6 tys. zwolenników, a w ciągu 1927 głównie na skutek żywej działalności Stronnictwa Chłopskiego dalsze 2 tys. czyli w sumie ok. 8 tys. Centralne Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, (CAMSW), UWKR, t. 19. *Rejestr organizacji politycznych i stowarzyszeń za rok 1926, powiat Ropczyce*. Łącznie w początkach roku 1928 Stronnictwo to posiadało w powiecie pilzneńskim ok. 7 tys. zwolenników oraz 8 organizacji gminnych a w ropczyckim odpowiednio 11 250 zwolenników i 6 organizacji gminnych. CAMSW, UWKR t. 25, Referat pt. *Jan Stapiński i jego działalność*. Autor tego referatu zwracał również uwagę na niezbyt jasne stanowisko posła z pilzneńskiego J. Berka do J. Stapińskiego.

dało 625, Stronnictwo Chłopskie 271, SKL 94, PPS 6, ZLN 2, Chadecja 3, PSL „Wyzwolenie” 5²⁰.

Niekorzystniej natomiast dla Stronnictwa Chłopskiego ukształtowały się wpływy w kółkach rolniczych, a szczególnie ich Zarządach Okręgowych. W zarządzie pilzneńskim na 15 członków piastowcy posiadali 10, SKL 1, konserwatyści 1 i bezpartyjni 3, a w ropczyckim wśród 22 członków było 13 piastowców, 5 chadeków, 2 konserwatystów i 2 bezpartyjnych²¹. Sytuacja ta wynikała z faktu, że Stronnictwo Chłopskie w początkowym okresie nie przykładano większej wagi do działalności w dziedzinie gospodarczej, ukierunkowując się głównie na pracę o charakterze agitacyjno-politycznym. Ponadto specyfika kółek rolniczych powodowała, że pracę w tym pionie prowadzili przede wszystkim bogaci chłopci, wśród których trudno było szukać Stronnictwu swoich zwolenników. Równocześnie w Zarządach Okręgowych widoczny jest stosunkowo słaby wpływ nowych działaczy.

Nieco inaczej przedstawiała się już sprawa w zarządach poszczególnych kółek. W miesiącu lipcu 1927 r. w powiecie pilzneńskim na 91 członków 20 kółek rolniczych 52 mandaty posiadało PSL „Piast”, 7 SKL, 13 Stronnictwo Chłopskie, 18 bezpartyjni i 1 konserwatysta. W ropczyckim natomiast 141 piastowcy, 23 SKL, 15 Stronnictwo Chłopskie, 2 Chadecja, 1 PPS i 12 bezpartyjni, na 196 członków zarządów 41 czynnych kółek rolniczych²². Członkowie Stronnictwa Chłopskiego wchodziłi do zarządów kółek rolniczych w Brzostku, Jodłowej Dolnej — Stanisław Warzęcha i Jakub Kapłon, Kamienicy Dolnej — Jan Jasik i Jan Nykiel, Dulczówce — Józef Chudeusz, Siedliskach—Bogusz — Jan Nowak, Wiewiórcze — Wojciech Ruda i Adam Kania, Zagórze — Władysław Stolarski i Walerian Wójcik, Zassowie — Józef Szpyrka²³.

Można jednak spotkać również pewne symptomy walki zmierzającej do ograniczenia wpływów PSL „Piast” w tych organizacjach. Uwidoczniło się to już w 1925 roku, kiedy to hr. Łubieński wspólnie z W. Rudą z Wiewiórki założyli Związek Zawodowy Rolników na terenie powiatu pilzneńskiego, spotkali się z jednoznaczną krytyką działaczy piastowskich. W. Mikrut apelował na łamach „Piasta” do chłopów, by nie dali się nabierać na demagogiczne obiecanki, lecz w dalszym ciągu stali wytrwale przy PSL „Piast” i kółkach rolniczych²⁴. Również i w powiecie ropczy-

²⁰ J. R. Szaflik, *Wpływy Polskiego Stronnictwa Ludowego Piast w chłopskich organizacjach społeczno-gospodarczych w latach 1926—1931*, Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego 1968 nr 10, s. 125, tab. 1.

²¹ Tamże, s. 160, tabl. 15.

²² Tamże, s. 160, tabl. 16.

²³ WAP Kr., UWKR, *Rejestr Związków zawodowych z 1927 r., Kółka rolnicze powiatu pilzneńskiego*.

²⁴ „Piast” 1927, nr 13 z 27. III.

kim znaleźć można przykłady na istnienie podobnego zjawiska. Przeja-
wiło się ono opanowaniem przez „grupę Bojkowców z T. Dylą i Fr. Strę-
kiem z Wolicy Piaskowej na czele, Spółdzielni Rolniczo-Handlowej „Zo-
rza” w Ropczykach. W pierwszym okresie doprowadzili oni przy biernej
postawie burmistrza Władysława Bursztyna do przeniesienia siedziby
Spółdzielni do Sędziszowa, a po ogłoszeniu manifestu Bojki usunęli z ra-
dy nadzorczej Franciszka Stachnika²⁵.

W latach 1926—1928 nastąpił również w omawianych powiatach wy-
raźny wzrost organizacyjny oraz umocnienie wpływów Stronnictwa Ka-
tolicko-Ludowego. Ugrupowanie to zajęło również stanowisko krytyczne
wobec przewrotu majowego, co znalazło odzwierciedlenie w rezolucji
uchwalonej na wiecu w Dobrkowie, w którym wzięli udział mieszkańcy
Dobrkowa, Gołęczyny, Gębiczyny, Parkosza, Jaworza Dolnego i Jaworza
Górnego. Podobne wiece urządzone również w Pilźnie i Dębicy, przy czym
ten ostatni odbył się przy uczestnictwie również ludowców i socjali-
stów²⁶. W samym tylko miesiącu sierpniu 1926 roku utworzono organi-
zacje parafialne SKL w Brzostku, Dobrkowie, Jodłowej, Siedliskach-Bo-
gusz, Przeczycy, Łękach, Zwierniku, Machowej i Straszęcinie²⁷. Głównymi
inicjatorami i organizatorami tych kół byli ks. Czuj i Greiss.

Jeżeli przyjrzeć się bliżej składowi personalnemu zarządów kół SKL,
to w większości wchodził do nich księża, urzędnicy, częściowo nauczy-
ciele oraz wójtowie i przedstawiciele rodzin „wójtowskich”. Wydaje się
również, że część bogatego chłopstwa dawniej zwolenników PSL „Piast”,
jak również i ta część biedoty, która miała ściślejsze powiązania z ple-
banią, znalazły się w szeregach klerykalnego Stronnictwa Katolicko-Lu-
dowego.

Na różnicowanie polityczne wśród chłopów Ropczyckiego i Pilzneń-
skiego wywarł również bezsporny wpływ fakt istnienia tam pewnej gru-
py zwolenników PSL „Wyzwolenia”. W latach 1924—1926 na łamach
„Chłopskiego Sztandaru” pojawiała się szereg korespondencji i artykułów
przesyłanych przez chłopów z omawianych terenów. Należeli do nich
m. in. Józef Czech z Brzostka, Stanisław Przewenda z Kamienicy Dolnej.
Występowali oni przede wszystkim z atakami przeciwko PSL „Piast”
i jego działaczom, głównie Jedynakowi i Siwuli oraz polityce wójtów
„piastowskich” w poszczególnych gminach. Poruszali jednak również pro-

²⁵ Zb. Fr. St., Fr. Stachnik, *Moja praca w Stronnictwie Ludowym* (maszyno-
pis) s. 19—20.

²⁶ „Lud Katolicki” 1926, nr 23 z 6 VI. Do chłopów związanych w tym okresie ze
Stronnictwem Katolicko-Ludowym należeli m. in.: Ignacy Szczepanek, Walenty Świą-
tek z Brzostka, Józef Mateja z Mokrza, Stanisław Kuta i Józef Kuta z Łęk Dolnych,
Józef Piękoś z Woli Wielkiej, Jan Piękoś z Grabin, Józef Cwik z Woli Żyrakowskiej
i szereg innych, Por. „Lud Katolicki” 1926, nr 36 z 5 IX.

²⁷ „Lud Katolicki” 1926, nr 26 z 27 VI.

blemy szerszej natury, jak oświata ludowa, rola i działalność Sejmu RP, czy zagadnienia praw wyborczych.

W jednym ze swych artykułów pt. *Zmartwychwstanie ludu polskiego* Józef Budziwojski zdecydowanie występował przeciwko oddawaniu wychowania w ręce kleru katolickiego, który w gruncie rzeczy przepełniony jest nienawiścią do ludu polskiego.

Trzeba natomiast dać naszej młodzieży szkołę wyższo-klasową, z wyższym typem nauk z wysoko kształconymi nauczycielami, kler zaś ze swymi teraźniejszymi naukami i praktykami niech się przenieś gdzie indziej, np. do Eskimosów, bo w Polsce sama nauka o diabłach ogoniastych, smażących się w smole już jest nie na czasie²⁸.

Innym artykułem wyrażającym bezsprzecznie nurtujące szerokie rzesze chłopów problemy był artykuł Jana Czecha ustosunkowujący się do bardzo często wysuwanych na różnego rodzaju wiecach i zjazdach żądań rozwiązania Sejmu oraz przeprowadzenia nowych wyborów. Analizując funkcjonowanie obecnego Sejmu doszedł do wniosku, że w dotychczasowej kadencji nie przeprowadził on nic godnego podkreślenia. Autor **wprawdzie również stanął na stanowisku konieczności rozwiązania Sejmu**, lecz postawił równocześnie pytanie, czy sam fakt wyboru nowego zdoła coś zmienić, oraz czy lewica i ludowcy przygotowani są do wyborów do tego stopnia, by potrafili je wygrać. W związku z tym proponował, by zanim przystąpi się do przeprowadzenia wyborów wykonać zakrojone na szeroką skalę prace agitacyjno-organizacyjne wśród chłopów, doprowadzić do usunięcia wójtów piastowców, uzdrowienia administracji terenowej i samorządów, a dopiero wtedy można będzie przystąpić do bezpośredniego natarcia²⁹.

Krytycznie ustosunkowywali się również działacze terenowi tego odłamu ruchu ludowego do wysuwanych od czasu do czasu postulatów wskazujących na konieczność zjednoczenia całego ruchu ludowego. Stanisław Przewęda nazwał te wezwania zwykłym „biadoleniem”. W jakim bowiem sposób chłopci mają się jednoczyć, skoro wśród przywódców widzą ciągle rozłamy i secesje, a przecież chyba łatwiej jest, zdaniem autora, dogadać się 444 posłom niż milionom chłopów. Zwrócił również przy tej okazji uwagę na zagadnienie zaufania mas chłopskich do poszczególnych stronnictw, które kreują się reprezentantami ich interesów, a równocześnie najbliższe dla nich stronnictwo PSL „Wyzwolenie” obrzucają kalumniami, przypisując mu bolszewizm, heretyctwo itp. A sami „tacy

²⁸ J. Budziwojski, *Zmartwychwstanie ducha polskiego*, „Chłopski Sztandar” 1924, nr 16 z 20 IV.

²⁹ J. Czech, *W sprawie rozwiązania Sejmu. List chłopski z pilzneńskiego*. „Chłopski Sztandar” 1925, nr 1 z 4 I.

religijni, którzy Boga własnymi rękami piastują” nie potrafią nic dać ludowi³⁰.

W powiecie ropczyckim „Wyzwolenie” rozpoczęło prace organizacyjne w drugiej połowie 1926 roku. Założone zostały koła m. in. w Nawsiu, Niedźwiadzie, Brzezinach, Kozodrzy, Pietrzejowej i Brzezówce. Akcją tę przygotowywali i prowadzili J. Chmura, J. Lubziński, J. Gawlik, Szymon Łącała, Leon Bobulski i Józef Budziwojski³¹. Do aktywniejszych działaczy obok wyżej wymienionych należeli: Józef Kania z Pilzneńskiego, który wchodził w skład Rady Prowincjonalnej Związku Polskiego Stronnictwa Ludowego „Wyzwolenie” wspólnie z J. Lubzińskim i J. Chmurą, Jan Kowalski z Dębowej i Kurowski z Nawsia.

Po utworzeniu Stronnictwa Chłopskiego większość działaczy i członków „Wyzwolenia” znalazła się w jego szeregach, o czym zdaje się świadczyć fakt, iż po roku 1927 powyższe nazwiska można spotkać wśród sympatyków, względnie jego członków.

Mimo że w okresie bezpośredniej kampanii przedwyborczej nie obserwowano podejmowania przez „Wyzwolenie” szerszej akcji politycznej, to należy podkreślić jego wyraźny wpływ na przemiany zachodzące w postawach politycznych chłopów, wyrażające się spadkiem popularności „Piasta”. Również w prognozach przedwyborczych określa się wpływy polityczne tego stronnictwa tylko na 0,04% w powiecie pilzneńskim, nie wykazując ich wcale w powiecie ropczyckim³².

Do walki o głosy przy zbliżających się wyborach przystąpiła również Polska Partia Socjalistyczna, wykazując znacznie większe zainteresowanie terenem wsi w porównaniu z poprzednimi okresami. Znalazła ona oparcie głównie wśród kolejarzy Dębicy oraz robotników rolnych Przeczycy, Strzegocic i Zwiernika. Stopniowo jednak starała się rozciągać swoje wpływy na szersze masy chłopskie. Postępy pracy PPS w tym zakresie zasługują tym bardziej na uwagę, że spotykała się ona z kontrakcją wszystkich pozostałych stronnictw politycznych, od lewicy do skrajnej prawicy. Szczególnie ostro atakował wszelkie próby działalności na terenie wiejskim kler katolicki, apelując niejednokrotnie z ambon do chłopów, by nie uczestniczyli w wiecach organizowanych przez to wywrotowe stronnictwo i przepędzali jego agitatorów. Mimo tego, w ciągu 1928 roku miało miejsce na omawianych terenach szereg wieców socjalistycznych. Odbłyły się one w Czarnej, Jażwinach, Głowaczowej³³, 5 lutego

³⁰ St. Przewęda, *Już dość tego rozbijactwa*, „Chłopski Sztandar” 1926 nr 4 z 24 I.

³¹ „Chłopski Sztandar” 1926, nr 26 z 27 VI.

³² WAP Kr., UWKR 66, *Statystyka wpływów politycznych na terenie powiatów ropczyckiego i pilzneńskiego*, Kraków 15. I 1928.

³³ „Prawo Ludu” 1928, nr 4 z 12 II, i nr 5 z 19 II.; „Naprzód” 1927, nr 212 z 15 IX.

w Górze Ropczyckiej, gdzie do komitetu wyborczego PPS zapisało się 11 chłopów, Gumniskach i Sepnicy z udziałem mieszkańców Sepnicy, Brzeżówki i Lubziny, a także w Wielopolu Skrzyńskim i Dębicy. W wiecach tych uczestniczyło od kilkudziesięciu do kilkuset obywateli.

Także materiały urzędowe Urzędu Wojewódzkiego sygnalizowały pewien wzrost wpływów PPS-u wśród wyborców określając liczbę ich zwolenników na 400 w powiecie pilzneńskim (1,82⁰/o) oraz 2700 w ropczyckim (co stanowiło 7,5⁰/o wszystkich wyborców)³⁴. Również w składzie zarządów kółek rolniczych w 1927 roku znaleźli się członkowie PPS. W Nagawczynie 40⁰/o, Podegrodziu 5⁰/o, Brzeżówce 40⁰/o, Gawrzyłowej 10⁰/o³⁵. Polska Partia Socjalistyczna wystawiła swoje listy zarówno w okręgu nr 45³⁶, jak również nr 46, nie wydaje się jednak, aby liczyła na uzyskanie większej ilości głosów w obydwu powiatach.

Z powyższego przeglądu sytuacji zdaje się wynikać, że perspektywy wyborcze poszczególnych stronnictw nie były zbyt pewne, co przy naciskach ze strony organów administracji państwowej, z pomocą której BBWR prowadził kampanię wyborczą, poważnych rozbieżności w łonie samych przywódców poszczególnych partii politycznych mogło przynieść nieoczekiwane wyniki głosowania. Nawet w informacjach prasowych, zamieszczanych na łamach „Piasta”, odnotowywano ożywioną agitację grup związanych z sanacją, przechodzenie na jej stronę części nauczycielstwa, wójtów, nawet należących do PSL „Piast”. Na przykład Lesiaka z Podegrodzia, który na jednym z wieców starał się przekonać chłopów, że piastowcy na terenie wsi pomagają swoją działalnością komunistom³⁷.

Nauczyciele Ropczyckiego, zwolennicy Piłsudskiego urządzili 24 lutego 1928 r. wiec w Zawadzie, jednak na skutek opozycji ze strony chłopów nie doszło nawet do zawiązania komitetu wyborczego. Ale już 25 tegoż miesiąca zwołano nowe zgromadzenie z udziałem głównego działacza pro-rządowego na tym terenie, dyrektora szkoły w Sędziszowie Markiewiczza, Stolarza Guni z Sędziszowa i drogomistrza Lipy z Dębicy. Działalność nauczycielstwa w powiecie spotkała się z krytyką obecnych na zebraniu ludowców w osobach Jana i Józefa Skrzyneckich, Jana Zagórskiego oraz Jana i Tadeusza Składzieniów³⁸, lecz oczywiście nie zmieniło to poglądów nauczycieli, których oddziaływanie na pewną część chłopów mogło w ostatecznym efekcie wpłynąć na wyniki głosowania.

³⁴ WAP Kr., UWKR 66, *Statystyka wpływów politycznych na terenie powiatów ropczyckiego i pilzneńskiego*, Kraków 15 I. 1928.

³⁵ Tamże, UWKR 260, *Kółka rolnicze, Powiat Ropczyce*.

³⁶ W okręgu nr 45 z ramienia PPS kandydowali Ciołkosz Adam, Lachecki Jakub, Petryła Stefan, a w okręgu nr 46 Rudolf Bator, Władysław Pilch, Klemens Marcinek, Jan Wojtanowski, Andrzej Orłowski, Teofil Sobociński, Franciszek Dalbos, Michał Głuch i Władysław Kwiatkowski, „Prawo Ludu” 1928, nr 4 z 12 II.

³⁷ „Piast” 1928, nr 10 z 4 III.

³⁸ „Piast” 1928, nr 11 z 11 III.

Agitację stronnictw opozycyjnych utrudniał również szeroko popularyzowany program wyborczy BBWR, który w wielu punktach odpowiadał chłopom mniej wyrobionym politycznie. Postulaty zmiany konstytucji w kierunku rozszerzenia władzy prezydenckiej oraz ukrócenia rozgrywek partyjnych nie były chłopom obce. Niejednokrotnie pokrywały się z ich poglądami na warunki uzdrowienia sytuacji politycznej w Polsce. Wysuwano w odezwie wyborczej BBRW hasła poprawy położenia gospodarczego wsi, utrzymania i rozszerzenia zdobyczy ludu w dziedzinie gospodarczej i społecznej, a nawet zjednoczenia ruchu ludowego³⁹. Ponadto podejmowano szereg przedsięwzięć mających na celu osmieszenie stronnictw opozycyjnych. Na terenie powiatu ropczyckiego rozlepiano np. afisze z rysunkiem osła i napisem „ja jestem osioł, który głosuje na listę nr 25”⁴⁰.

Nieco zaskakujące są w tej sytuacji optymistyczne opinie, jakie wygłaszał w swoich artykułach i komunikatach Franciszek Stachnik na łamach czasopism ludowych. Wprawdzie dostrzegał on „gorączkę wyborczą”, którą została opanowana sanacja, stwierdzał jednak, że nie odnosi ona ze swej działalności żadnych konkretnych korzyści. Również, jego zdaniem „akcja starowiny Bojki” zawiodła, nie udaje się też nic osiągnąć katolicko-ludowemu Greissowi, a „...o akcji innych ugrupowań w powiecie cicho, bo ich tu nie ma. Jest kilku zwolenników Stapińskiego, czy Pluty, trudno odgadnąć, te jednostki nie zawsze znane powszechnemu ogółowi, żadnej akcji nie robią. Również grupa socjalistów kolejarzy, zdaniem Stachnika nie zagląda na wieś. W tej więc sytuacji wszyscy głosować będą na listę nr 25 i na swojego kandydata Jana Jedynaka”⁴¹. Podobnie przedstawiano stan w powiecie pilźnieńskim, gdzie kandydowali Jan Piróg do Sejmu i Adam Krężel do Senatu. Podkreślano jednak nieco większą aktywność zwolenników Bojki w osobach Krzycha z Głowaczowej, Cichonia z Czarnej, Pawła Gońka z Jastrzębki i Franciszka Fludry⁴².

W okręgu nr 46 wystawił swoją listę również Związek Ludowo-Narodowy, na której pod pozycją piątą i szóstą znaleźli się Szczyrek Stanisław, rolnik z Ropczyc oraz Bakas Józef, emeryt z Dębicy⁴³.

Wyniki wyborów, przeprowadzonych 4 marca 1928 roku, były dla kierownictwa i działaczy PSL „Piast” dużym zaskoczeniem. W powiatach,

³⁹ P. Stęborowski, *Geneza Centrolewu...*, s. 80.

⁴⁰ „Piast” 1928, nr 11 z 11 III.

⁴¹ „Piast” 1928, nr 18 z 19 II.; Jan Jedynak przeprowadził cały szereg spotkań z wyborcami m. in. w Bystrzycy, Wiśniowej Wiercanach, Sielcu, Kłęczanach, Kawęczynie, Wielopolu Skrzyńskim, Małej, Łączkach Kucharskich, Straszęcinie, Borku Wielkim. Informujący o tym redakcję „Piast”, najprawdopodobniej również F. Stachnik podkreślał, że „Sanacja nie ma tu co robić (w Ropczyckiem) mimo rozpaczliwych wysiłków”. „Piast” 1928 nr 9 z 26 II.

⁴² „Piast” 1928, nr 8 z 19 II.

⁴³ „Wieniec-Pszczółka” 1928, nr 7 z 12 II.

które niejednokrotnie tradycyjnie już uważano za w pełni opanowane politycznie, swoje bastiony, Stronnictwo poniosło dotkliwą porażkę. Również w obwodach wiejskich powiatów ropczyckiego i pilzneńskiego lista bloku Chadecji z Piastem, w porównaniu z poprzednimi wyborami poniosła dotkliwe straty. Szczególnie uwidoczniło się to w powiecie pilzneńskim.

W Ropczyckiem na 30 156 głosujących „Wyzwolenie” uzyskało 15 głosów, Stronnictwo Chłopskie 624, „Piast” 18 401, PPS 2052, sanacja 8992. W Pilzneńskim zaś na 18 829 głosujących „Wyzwolenie” 3 głosy, Stronnictwo Chłopskie 2457, Piast 6614, PPS 405, a sanacja 9350⁴⁴.

O ile ilościowe straty PSL „Piast” w powiecie ropczyckim nie były w porównaniu z rokiem 1922 zbyt duże, biorąc pod uwagę głosy oddane na listę nr 25 przez zwolenników Chadecji, to w powiecie pilzneńskim można mówić o zdecydowanym załamaniu się wpływów tego stronnictwa, inaczej bowiem nie można interpretować utraty w ciągu sześciu lat 7049 głosów, czyli ponad 50%⁴⁵.

W wyborach przepadli obaj lokalni kandydaci Jan Jedynak i Jan Pi-róg, co było tym bardziej znamienne, że listy ludowców w poprzednich wyborach przechodziły w obu okręgach prawie w całości. Jest rzeczą oczywistą, że na ostateczny wynik wyborów miało również wpływ głosowanie w pozostałych powiatach wchodzących w skład obu okręgów, lecz nie zmienia to wcale faktu, iż wpływy PSL „Piast” zostały tu poważnie zachwiane. Nie bez znaczenia był także fakt nadużyć wyborczych dokonywanych przez nieobiektywne i odpowiednio skompletowane komisje wyborcze. Nadużycia miały również miejsce w interesujących nas powiatach⁴⁶. Władze zabraniały urzędowania zgromadzeń przedwyborczych, spotykano się z przypadkami grózb i próbami zastraszenia mieszkańców wsi opozycyjnie ustosunkowanych do BBWR, o czym wspominał na posiedzeniu Komisji Administracyjnej 25 maja 1928 roku Jan Brodacki.

PSL „Piast” poniósł klęskę wyborczą w skali ogólnopolskiej, zdobył bowiem z list okręgowych i państwowych jedynie 20 mandatów, a więc o 50 mniej niż w roku 1922⁴⁷. Wprawdzie Stronnictwo Chłopskie również nie odniosło w województwie krakowskim sukcesów, do czego z pewnością przyczyniły się także odejścia szeregu działaczy do sanacji, lecz w su-

⁴⁴ T. Szczechura, *Wyniki głosowania w obwodach wiejskich na listy polskie podczas wyborów do Sejmu w latach 1919, 1922, 1928*, „R. Dz. R. Lud. nr 10 1968, s. 109. Na uwagę zasługuje m. in. fakt, że w Nockowej socjaliści zdobyli w wyborach ponad 200 głosów. PPS działała tu od przeszło dwóch lat ściągając składki od 200 ludzi. „Zorganizowano silną partię socjalistyczną, do której zapisali się gospodarze liczący 40 mórg pola, oraz wszyscy bezrolni”, „Piast” 1929, nr 28 z 14 VII.

⁴⁵ WAP Kr., UWKR. 66, *Statystyka wpływów...;* T. Szczechura, op. cit., s. 109.

⁴⁶ „Piast” 1928, nr 24 z 10 VI.

⁴⁷ J. R. Szaflik, *Polskie Stronnictwo...*, s. 186.

mie zdobyło 25 mandatów poselskich i 3 senatorskie, a więc więcej niż PSL „Piaś”⁴⁸.

Zarówno cała akcja przedwyborcza jak również wyniki głosowania wskazują na małą już w ówczesnych warunkach atrakcyjność programów poszczególnych stronnictw politycznych, a szczególnie PSL „Piaś”, ukształtowanie się warunków do efektywniejszego oddziaływania na chłopów haseł radykalniejszych, wykazując równocześnie, że istnieje konieczność zmiany form pracy wśród ludności wiejskiej oraz doprowadzenia do zjednoczenia wszystkich stronnictw i ugrupowań ludowych.

JÓZEF HAMPEL

LA LUTTE POLITIQUE DES PAYSANS DES DISTRICTS DE ROPCZYCE ET PILZNO PENDANT LES ÉLECTIONS À LA DIÈTE EN 1928

Les élections de la diète en 1928 devinrent, après le coup d'état de mai, la première confrontation officielle des forces du camp de l'assainissement et des partis opposés. Voilà pourquoi les deux camps se préparent si soigneusement aux élections. La population paysanne des districts de Ropczyce et Pilzno était, dans les années précédentes la diète, très fortement liée au PSL (Parti Populaire Polonais) Piaś et, en 1928 aussi, elle est tenue être de forte et inébranlable conviction politique. Les résultats des élections du 4 mars peuvent donc surprendre, car aucun des candidats locaux n'a été élu. Ni Jan Jedynak, ni Jan Pirog n'ont obtenu la majorité des voix demandées. Les causes de cet échec ne peuvent être situés ni dans les menées politiques du camp de l'assainissement, ni dans les abus électoraux exagérés, ni dans le système de vote en vigueur.

L'analyse de la campagne précédent les élections sur le territoire des districts en question, nous démontre que la position des Piaś est fortement ébranlée. A la base de ce phénomène se trouvent les antagonismes entre les chefs du Parti, avant tout entre J. Jedynak, J. Bojko et W. Witos, le fait que J. Berek de Kamienica quitte les rangs du Piaś, l'activité plus radicale du Stronnictwo Chłopskie (Parti Paysan) avant tout dans les environs de Sedziszow, et, en conséquence la désactualisation du programme politique et social représenté par ce Parti.

Tout ceci apparaît avant tout dans les paroles prononcées par les hommes d'action durant les meetings locaux, dans les rapports envers le manifeste appelé manifeste de J. Bojko, dans les paroles critiquant les chefs du PSL Piaś, dans les changements de proportion des mandats d'ong organisation économiques et autonomes défavorables au PSL Piaś, ainsi que dans les appels à la réunion de tous les partis paysans. Tous ces facteurs ont dû influencer les masses paysannes désorientées, ce qui mène au développement de l'activité du bloc de l'assainissement, qui en résultat, triomphe pendant les élections.

⁴⁸ A. Więzikowa, *Stronnictwo Chłopskie...*, s. 105—106.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ БОРЬБА КРЕСТЬЯН РОПЧИЦКОГО И ПИЛЬЗНЕНСКОГО РАЙОНОВ ВО ВРЕМЯ ВЫБОРОВ В СЕЙМ В 1928 г.

Выборы в сейм в 1928 г., как первые после майского переворота, являлись официальной конфронтацией сил лагеря санации и оппозиционных группировок. Поэтому обе стороны готовились к ним тщательно. Сельское население ропчицкого и пильзенского районов в прошедшие годы сильно связанное с ПСЛ Пяст, также и в 1928 г. своими местными руководителями считалось непоколебимым в своих политических взглядах. Итоги выборов проведенных 4 марта, могут показаться некоторой неожиданностью, так как не был избран ни один из местных кандидатов. Ни Ян Едынак, ни Ян Пирут не получили необходимого количества голосов. Причин поражения ПСЛ Пяст нельзя усматривать исключительно ни в напряженной агитационной деятельности лагеря санации, ни в преувеличенных в некоторой степени избирательских злоупотреблениях, ни в обязывающей организации. Анализ предвыборной кампании на указанной территории доказывает весьма отчетливо на ослабление позиции Пяста. В основе этого явления лежали антагонизмы в составе руководства Партии, прежде всего между Я. Едынаком, И. Бойко и В. Витосом, уход из ПСЛ Пяст И. Берка из Каменицы, оживленная деятельность более радикальной Хлопской партии, особенно в Сендзишовском округе, а в окончательном результате также дезактуализация политико-общественной программы этой партии.

Проявлялось это особенно в выступлениях на митингах местных общественных деятелей относительно так называемого манифеста И. Бойко, в критических выступлениях по адресу руководства ПСЛ Пяст, в изменениях пропорции депутатских мандатов в хозяйственных и общественных организациях в ущерб ПСЛ Пяст, а также во все более острях выступлениях, призывающих к объединению всех крестьянских партий. Все эти факторы должны были влиять на дезорганизацию среди крестьянских масс, а тем самым облегчить деятельность санации, которая в выборах добилась успеха.